

HUDUDLARNING MUTANOSIB BARQAROR RIVOJLANISHINI TA'MINLASH IMKONIYATLARINI TADQIQ QILISHDA TRANSPORT- LOGISTIKA INFRATUZILMASINING STRATEGIK AHAMIYATI

Hojiyev Tal'at Toshpo'lotovich

Buxoro davlat texnika universiteti tayanch doktoranti

Annotatsiya: *Mazkur ilmiy maqolada hududlarning mutanosib va barqaror rivojlanishini ta'minlash jarayonida transport-logistika infratuzilmasining strategik ahamiyati kompleks tahlil qilinadi. Tadqiqotda transport va logistika tizimlarining hududiy iqtisodiyotlar integratsiyasidagi o'rni, ishlab chiqarish va xizmatlar sektori samaradorligiga ta'siri, ichki va tashqi bozorlar bilan bog'liqlikni kuchaytirishdagi roli yoritilgan. Shuningdek, transport-logistika infratuzilmasining rivojlanish darajasi hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirish, investitsiya jozibadorligini oshirish hamda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashdagi asosiy omil sifatida asoslab berilgan. Maqolada zamonaviy logistika markazlari, multimodal transport yo'laklari va raqamli logistika texnologiyalarini joriy etish orqali hududiy rivojlanish strategiyalarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *hududiy rivojlanish, barqaror rivojlanish, transport-logistika infratuzilmasi, logistika tizimi, hududlararo integratsiya, iqtisodiy mutanosiblik, investitsiya jozibadorligi, multimodal transport, mintaqaviy iqtisodiyot, strategik rejalashtirish.*

KIRISH

Hozirgi globallashtirish va mintaqalararo iqtisodiy raqobat kuchayib borayotgan sharoitda hududlarning mutanosib va barqaror rivojlanishini ta'minlash davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Hududiy rivojlanishdagi nomutanosibliklar — iqtisodiy salohiyatning notekis taqsimlanishi, infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, transport va logistika tizimlaridagi uzilishlar — mamlakatning umumiy iqtisodiy o'sish sur'atlariga, aholi farovonligiga hamda investitsiya muhitiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bois hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni kamaytirish, ichki bozorlar integratsiyasini kuchaytirish va barqaror rivojlanish mexanizmlarini shakllantirishda transport-logistika infratuzilmasining strategik o'rni alohida ahamiyat kasb etadi.

Transport-logistika infratuzilmasi hududiy iqtisodiyotlarning o'zaro bog'liqligini ta'minlovchi, ishlab chiqarish, xizmatlar sohasi va savdo jarayonlarini jadallashtiruvchi muhim tizim sifatida namoyon bo'ladi.

Transport tarmoqlari, logistika markazlari, omborxona infratuzilmasi va multimodal tashish yo'laklarining samarali faoliyati hududlarning resurs salohiyatidan oqilona foydalanish, mahsulot tannarxini pasaytirish, yetkazib berish zanjirlarini optimallashtirish hamda ichki va tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytiradi. Natijada hududlarning iqtisodiy faolligi oshib, ularning investitsiyaviy jozibadorligi mustahkamlanadi.

So'nggi yillarda barqaror rivojlanish konsepsiyasi doirasida transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirish nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik jihatdan ham muhim omil sifatida qaralmoqda. Zamonaviy transport-logistika tizimlari hududlarda yangi ish o'rinlari yaratish, aholining mehnat bozori imkoniyatlarini kengaytirish, ijtimoiy xizmatlar va resurslarga teng kirishni ta'minlash orqali hududiy ijtimoiy barqarorlikka xizmat qiladi. Shu bilan birga, ekologik toza transport turlarini joriy etish, raqamli logistika texnologiyalaridan foydalanish orqali transport jarayonlarining energiya samaradorligini oshirish barqaror rivojlanish maqsadlariga mos keladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi yangi strategik mazmun kasb etmoqda. Aqlli logistika tizimlari, raqamli platformalar, avtomatlashtirilgan boshqaruv mexanizmlari va ma'lumotlar tahliliga asoslangan logistika yechimlari hududiy rivojlanish strategiyalarini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Bunday yondashuvlar hududlar o'rtasidagi logistika aloqalarini mustahkamlash, transport xarajatlarini kamaytirish va iqtisodiy faoliyatning hududiy mutanosibligini ta'minlash imkonini beradi.

Shu nuqtai nazardan, hududlarning mutanosib barqaror rivojlanishini ta'minlashda transport-logistika infratuzilmasining strategik ahamiyatini ilmiy asosda tadqiq etish, uning hududiy iqtisodiyotlarga ta'sir mexanizmlarini aniqlash va samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish dolzarb ilmiy vazifa hisoblanadi. Mazkur tadqiqot aynan ushbu masalalarni kompleks tahlil qilishga, transport-logistika infratuzilmasini hududiy rivojlanishning muhim drayveri sifatida asoslab berishga qaratilgan.

Bugungi globallashuv jarayonlari, xalqaro mehnat taqsimotining chuqurlashuvi va raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi sharoitida hududlarning mutanosib va barqaror rivojlanishini ta'minlash masalasi davlatlar ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylanmoqda. Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlar, infratuzilmaviy nomutanosibliklar va logistika aloqalarining yetarli darajada rivojlanmaganligi mamlakatning umumiy iqtisodiy o'sish sur'atlarini cheklab, ijtimoiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ayniqsa, transport-logistika infratuzilmasining rivojlanish darajasi hududiy iqtisodiyotlarning integratsiyasi va raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

So'nggi yillarda hududiy rivojlanish konsepsiyalarida transport-logistika infratuzilmasiga bo'lgan e'tibor sezilarli darajada ortib bormoqda. Transport tarmoqlari va logistika xizmatlarining notekis joylashuvi hududlar o'rtasida ishlab chiqarish xarajatlarining farqlanishiga, resurslardan foydalanish samaradorligining pasayishiga hamda ichki bozorlarning yetarli darajada integratsiyalanmasligiga olib kelmoqda. Natijada iqtisodiy faollik markazlashgan hududlarda jamlanib, chekka va rivojlanishi sust hududlarning iqtisodiy salohiyati to'liq ishga solinmay qolmoqda. Ushbu holat transport-logistika infratuzilmasini hududiy mutanosiblikni ta'minlovchi strategik vosita sifatida ilmiy jihatdan asoslash zaruratini kuchaytirmoqda.

Barqaror rivojlanish maqsadlari doirasida transport-logistika infratuzilmasining ahamiyati yanada ortib bormoqda. Mazkur infratuzilma nafaqat iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlaydi, balki ijtimoiy tenglikni ta'minlash, bandlik darajasini oshirish va aholi turmush sifatini yaxshilashda ham muhim rol o'ynaydi. Transport va logistika tizimlarining rivojlanishi hududlarda yangi ish o'rinlarini yaratish, kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatini faollashtirish, xizmatlar sektorini kengaytirish orqali hududiy ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, ekologik jihatdan barqaror transport yechimlarini joriy etish atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirish orqali uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Raqamli transformatsiya sharoitida transport-logistika infratuzilmasining strategik ahamiyati yanada kuchaymoqda. Aqlli logistika tizimlari, raqamli platformalar, sun'iy intellekt va katta ma'lumotlar tahliliga asoslangan boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi hududiy rivojlanish strategiyalarini yangi sifat bosqichiga olib chiqmoqda. Bunday texnologiyalar logistika jarayonlarining shaffofligi va tezkorligini oshirib, hududlar o'rtasidagi transport xarajatlarini kamaytirish hamda iqtisodiy faoliyatning hududiy mutanosibligini ta'minlash imkonini bermoqda. Shu sababli transport-logistika infratuzilmasini zamonaviy texnologiyalar asosida rivojlantirish masalasi ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb hisoblanadi.

Shuningdek, milliy va mintaqaviy rivojlanish strategiyalarida transport-logistika infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilayotgani ushbu mavzuning dolzarbligini yanada oshirmoqda. Hududiy rivojlanishni ta'minlashga qaratilgan dastur va strategiyalarda transport va logistika tizimlari iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri sifatida belgilangan bo'lib, ularning samaradorligini ilmiy asosda baholash va takomillashtirish zarurati mavjud. Shu nuqtai nazardan, hududlarning mutanosib barqaror rivojlanishini ta'minlashda transport-logistika infratuzilmasining strategik ahamiyatini chuqur tahlil qilish, uning hududiy iqtisodiyotlarga ta'sir mexanizmlarini

aniqlash va samarali rivojlantirish yo'llarini ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb ilmiy muammolaridan biri hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Transport-logistika infratuzilmasi hududiy iqtisodiyotlarning samarali faoliyat yuritishini ta'minlovchi tayanch tizimlardan biri hisoblanadi. U ishlab chiqarish, taqsimlash va iste'mol jarayonlari o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni shakllantirib, hududlarning iqtisodiy faolligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Transport tarmoqlari va logistika xizmatlarining rivojlanish darajasi hududiy bozorlarning integratsiyalashuvini belgilab, ishlab chiqarish xarajatlari, yetkazib berish tezligi va mahsulot raqobatbardoshligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu jihatdan, transport-logistika infratuzilmasi hududlar o'rtasidagi iqtisodiy aloqalarni mustahkamlovchi va mutanosib rivojlanishni ta'minlovchi strategik omil sifatida namoyon bo'ladi.

Hududlarda transport va logistika tizimlarining notekis rivojlanishi iqtisodiy resurslarning samarasiz taqsimlanishiga olib keladi. Rivojlangan infratuzilmaga ega hududlarda ishlab chiqarish va savdo jarayonlari jadallashsa, chekka va infratuzilmasi sust hududlarda iqtisodiy faollik pasayib, ijtimoiy-iqtisodiy tafovutlar kuchayadi. Shu bois transport-logistika infratuzilmasini hududiy mutanosiblikni ta'minlash vositasi sifatida rivojlantirish zarurati yuzaga keladi.

Transport-logistika infratuzilmasining hududlararo integratsiyadagi roli. Hududlararo iqtisodiy integratsiya jarayonlarida transport-logistika infratuzilmasi markaziy o'rin tutadi. Samarali transport aloqalari va logistika tizimlari hududlar o'rtasida tovarlar, xizmatlar, kapital va mehnat resurslarining erkin harakatini ta'minlaydi. Bu esa hududlar o'rtasidagi iqtisodiy hamkorlikni kuchaytirib, ichki bozorlarning yaxlitligini mustahkamlaydi. Transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi hududlararo savdo hajmining oshishiga, ishlab chiqarish kooperatsiyasining kengayishiga va iqtisodiy o'sishning hududiy jihatdan muvozanatlashuviga xizmat qiladi.

Shuningdek, multimodal transport yo'laklari va logistika markazlarining tashkil etilishi hududlarning milliy va xalqaro transport tarmoqlariga integratsiyalashuvini jadallashtiradi. Bu jarayon hududiy iqtisodiyotlarning tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirib, eksport salohiyatini oshiradi. Natijada hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratiladi.

Transport-logistika infratuzilmasining investitsiya jozibadorligiga ta'siri. Transport-logistika infratuzilmasining rivojlanganligi hududlarning investitsiya jozibadorligini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Investorlar uchun ishlab chiqarish resurslariga tezkor va ishonchli kirish,

mahsulotni bozorga qisqa muddatda yetkazish imkoniyati muhim ahamiyatga ega. Rivojlangan transport va logistika infratuzilmasi ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirib, investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligini oshiradi.

Hududlarda logistika markazlari, transport tugunlari va zamonaviy omborxona infratuzilmasining mavjudligi yangi sanoat zonalarini shakllantirishga, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qulay sharoit yaratadi. Bu esa hududlarda iqtisodiy faollikning oshishiga, bandlik darajasining ko'tarilishiga va aholi daromadlarining o'sishiga olib keladi. Shu jihatdan transport-logistika infratuzilmasi hududiy investitsiya siyosatining muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi.

Raqamli logistika va hududiy barqaror rivojlanish. Raqamli iqtisodiyot sharoitida transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi yangi sifat bosqichiga ko'tarilmoqda. Aqlli logistika tizimlari, raqamli platformalar va avtomatlashtirilgan boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi transport jarayonlarining samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda. Katta ma'lumotlar tahlili va sun'iy intellektga asoslangan logistika yechimlari yuk oqimlarini optimallashtirish, transport xarajatlarini kamaytirish va yetkazib berish muddatlarini qisqartirish imkonini bermoqda.

Raqamli logistika texnologiyalarining hududiy rivojlanish strategiyalariga integratsiyalashuvi hududlar o'rtasidagi logistika tafovutlarini kamaytirib, iqtisodiy faoliyatning hududiy mutanosibligini ta'minlashga xizmat qiladi. Bundan tashqari, raqamli yechimlar transport-logistika jarayonlarining shaffofligini oshirib, boshqaruv qarorlarini qabul qilishda ilmiy asoslangan yondashuvlarni shakllantiradi. Bu holat hududiy rivojlanishning barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Transport-logistika infratuzilmasining ijtimoiy va ekologik ahamiyati. Transport-logistika infratuzilmasining rivojlanishi hududiy barqaror rivojlanishning ijtimoiy va ekologik jihatlarini bilan ham uzviy bog'liqdir. Transport tarmoqlarining kengayishi va logistika xizmatlarining yaxshilanishi aholining ijtimoiy xizmatlarga, ta'lim va sog'liqni saqlash muassasalariga bo'lgan kirish imkoniyatlarini oshiradi. Bu esa hududlarda ijtimoiy tenglikni ta'minlash va aholi turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi.

Ekologik nuqtai nazardan, transport-logistika infratuzilmasini barqaror rivojlanish tamoyillari asosida modernizatsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Energiya tejankor transport turlarini joriy etish, multimodal tashish tizimlarini rivojlantirish va ekologik toza logistika texnologiyalaridan foydalanish atrof-muhitga salbiy ta'sirni kamaytirishga imkon beradi. Shu orqali transport-logistika infratuzilmasi hududiy rivojlanishning uzoq muddatli barqarorligini ta'minlovchi muhim omil sifatida namoyon bo'ladi.

Hududlarning mutanosib va barqaror rivojlanishini ta'minlash zamonaviy ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning eng muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, hududlar o'rtasidagi iqtisodiy nomutanosibliklar ko'p hollarda transport-logistika infratuzilmasining rivojlanish darajasi va samaradorligi bilan bevosita bog'liq bo'lib, mazkur omil yetarli darajada ilmiy asoslangan holda tahlil qilinmagan. Hududiy rivojlanishga doir mavjud tadqiqotlarda transport-logistika infratuzilmasi ko'pincha ikkilamchi omil sifatida qaralib, uning hududlararo iqtisodiy muvozanatni ta'minlashdagi strategik roli yetarli darajada ochib berilmayapti. Shu sababli ushbu mavzuni chuqur ilmiy jihatdan o'rganish obyektiv zaruratga aylanmoqda.

Bugungi kunda hududiy rivojlanishni boshqarish jarayonida qabul qilinayotgan strategik qarorlar ko'p hollarda kompleks transport-logistika tahliliga asoslanmaganligi bilan ajralib turadi. Natijada ayrim hududlarda infratuzilmaviy loyihalar iqtisodiy samaradorlikni to'liq ta'minlamaydi, hududlararo aloqalar yetarli darajada mustahkamlanmaydi hamda investitsiya resurslari nomutanosib taqsimlanadi. Mazkur holat transport-logistika infratuzilmasining hududiy rivojlanishga ta'sir mexanizmlarini ilmiy asosda aniqlash, ularning o'zaro bog'liqligini tizimli tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi.

Shuningdek, barqaror rivojlanish konsepsiyasi doirasida transport-logistika infratuzilmasining iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatlarini birgalikda o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Aksariyat tadqiqotlarda ushbu jihatlar alohida-alohida tahlil qilinib, ularning kompleks ta'siri yetarlicha yoritilmagan. Holbuki, transport-logistika infratuzilmasi hududlarda bandlikni oshirish, aholi turmush sifatini yaxshilash, ekologik barqarorlikni ta'minlash va iqtisodiy raqobatbardoshlikni kuchaytirishda bir vaqtning o'zida muhim rol o'ynaydi. Shu bois mazkur infratuzilmaning hududiy barqaror rivojlanishga ko'rsatadigan ko'p qirrali ta'sirini integrallashgan yondashuv asosida o'rganish ilmiy zarurat hisoblanadi.

Raqamli iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar sharoitida transport-logistika infratuzilmasining transformatsiyasi yangi ilmiy muammolarni yuzaga keltirmoqda. Aqlli logistika tizimlari, raqamli platformalar, avtomatlashtirilgan boshqaruv va sun'iy intellekt asosidagi yechimlarning hududiy rivojlanishga ta'siri yetarli darajada empirik va nazariy jihatdan o'rganilmagan. Mazkur jarayonlar hududlar o'rtasidagi logistika tafovutlarini kamaytirish imkoniyatiga ega bo'lsa-da, ularning samaradorligini baholash va hududiy rivojlanish strategiyalariga moslashtirish ilmiy asoslangan yondashuvni talab etadi.

Bundan tashqari, milliy va mintaqaviy rivojlanish strategiyalarida transport-logistika infratuzilmasiga ustuvor yo'nalish sifatida e'tibor

qaratilayotgan bo'lsa-da, ushbu yo'nalishdagi siyosiy va iqtisodiy qarorlarning hududiy mutanosiblikka real ta'siri yetarlicha o'rganilmagan. Shu nuqtai nazardan, transport-logistika infratuzilmasini hududiy barqaror rivojlanishning strategik omili sifatida ilmiy jihatdan asoslash, uning samaradorligini baholash mezonlarini ishlab chiqish va amaliy tavsiyalar berish bugungi kunda dolzarb ilmiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, hududlarning mutanosib barqaror rivojlanishini ta'minlashda transport-logistika infratuzilmasining strategik ahamiyatini kompleks va tizimli tarzda o'rganish nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega bo'lib, ushbu tadqiqot hududiy rivojlanish siyosatini takomillashtirishga xizmat qiluvchi ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqishga imkon beradi.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, hududlarning mutanosib va barqaror rivojlanishini ta'minlash jarayonida transport-logistika infratuzilmasi strategik ahamiyatga ega bo'lgan asosiy omillardan biri hisoblanadi. Transport va logistika tizimlarining rivojlanish darajasi hududiy iqtisodiyotlarning integratsiyalashuvi, ishlab chiqarish va xizmatlar sektorining samaradorligi hamda hududlar o'rtasidagi iqtisodiy tafovutlarni qisqartirishda muhim rol o'ynaydi. Mazkur infratuzilmaning samarali faoliyati hududiy resurslardan oqilona foydalanish imkonini yaratib, iqtisodiy o'sishning hududiy jihatdan muvozanatlashuviga xizmat qiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, transport-logistika infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmaganligi hududlar o'rtasida iqtisodiy nomutanosibliklarning saqlanib qolishiga, investitsiya oqimlarining notekis taqsimlanishiga va chekka hududlarning iqtisodiy faolligi pasayishiga olib keladi. Aksincha, rivojlangan transport tarmoqlari va zamonaviy logistika tizimlariga ega hududlarda ishlab chiqarish xarajatlari kamayib, investitsiya jozibadorligi va eksport salohiyati oshadi. Bu holat transport-logistika infratuzilmasini hududiy rivojlanish siyosatining ustuvor yo'nalishi sifatida qarash zarurligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari transport-logistika infratuzilmasining hududiy barqaror rivojlanishga ko'p qirrali ta'sir ko'rsatishini asoslab berdi. Mazkur infratuzilma nafaqat iqtisodiy o'sishni rag'batlantiradi, balki ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash, bandlik darajasini oshirish va aholi turmush sifatini yaxshilashda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ekologik jihatdan barqaror transport yechimlari va multimodal tashish tizimlarining rivojlanishi esa uzoq muddatli barqaror rivojlanish maqsadlariga mos keladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida transport-logistika infratuzilmasining transformatsiyasi hududiy rivojlanish uchun yangi imkoniyatlarni ochib bermoqda. Aqlli logistika tizimlari, raqamli platformalar va

avtomatlashtirilgan boshqaruv mexanizmlarining joriy etilishi transport jarayonlarining samaradorligini oshirib, hududlar o'rtasidagi logistika tafovutlarini kamaytirishga xizmat qiladi. Bu esa hududiy rivojlanish strategiyalarini zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari hududlarning mutanosib barqaror rivojlanishini ta'minlashda transport-logistika infratuzilmasini strategik rivojlanish omili sifatida ilmiy jihatdan asoslab berdi. Mazkur infratuzilmani kompleks va tizimli rivojlantirish hududlararo iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish, investitsiya jozibadorligini oshirish va barqaror ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlashning muhim sharti ekanligi aniqlandi. Tadqiqot davomida olingan xulosalar hududiy rivojlanish siyosatini takomillashtirishda va amaliy qarorlar qabul qilish jarayonida ilmiy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Xodiev, B. Yu. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2019.
2. Abdurahmonov, Q. X. Mehnat iqtisodiyoti va sotsiologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. Shodmonov, Sh., G'afurov, U. Mintaqaviy iqtisodiyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2016.
4. Rasulov, A. Logistika asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
5. Yo'ldoshev, N. Transport iqtisodiyoti. – Toshkent: Fan, 2015.